

2015-10-23

Avdelningen för digitalisering
Sara Meunier
Anders Nordh
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Katarina Svärth

Motion 33 - Förbättra förutsättningarna för digitaliseringen

Beslut

Styrelsen föreslår kongressen besluta

att bifalla den första att-satsen i motion 33 Förbättra förutsättningarna för digitalisering.

att bifalla den andra att-satsen i motion 33 Förbättra förutsättningarna för digitaliseringen med följande justering: *SKL ska verka för nationella överenskommelser mellan kommuner, landstingen och regioner om strategisk målarkitektur.*

att den tredje att-satsen i motion 33 Förbättra förutsättningarna för digitaliseringen anses besvarad och inte föranleder någon ytterligare åtgärd.

Motionen

Mats Eriksson (M), Lise-Lotte Bensköld-Ohlsson (S) och Stefan Bengtsson (C), alla Hallands län, har i motion 33 föreslagit **att** Sveriges Kommuner och Landsting verkar för statlig samordning och reglering av landets fibernät oaktat ägandeform, **att** Sveriges Kommuner och Landsting uppdras att utarbeta en nationell överenskommelse mellan kommuner, landstingen och regioner om samverkan kring strategisk målarkitektur samt **att** Sveriges Kommuner och Landsting prövar Digitaliseringskommissionens åtgärdsförslag för digital kompetens, samt utvecklar och samordnar åtgärder inom kommunernas och landstingens verksamhetsområden.

Styrelsen

Statlig samordning och reglering av landets fibernät

Styrelsen instämmer med motionärerna att tillgång till fibernät utgör grunden för att kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter. En öppen och neutral infrastruktur skapar förutsättningar för att bygga ut kapaciteten och skapar konkurrens på operatörsnivån.

För att nå det nationella målet att 90 procent av landets hushåll och företag ska ha tillgång till 100 Mbit/s till år 2020 är kommunernas och regionernas engagemang och initiativ i bredbandsfrågorna väsentliga. Kommunerna är redan i dag mer eller mindre inblandade i bredbandsutbyggnaden och har i stor utsträckning också bidragit till att Sverige har elektroniska kommunikationer i världsklass. Enligt bredbandsenkäten oktober 2014 så har nio av tio kommuner upprättat eller påbörjat arbetet med att ta fram bredbandsstrategier. Även regionerna har som stöd för sitt arbete bredbandsstrategier och digitala agendor.

Styrelsen instämmer i att kommunerna ska kunna anlägga allmännyttiga fibernät över större geografiska områden. För att det ska kunna ske effektivt behöver ett undantag från lokaliseringsprincipen göras för fibernäten. Detta är en fråga som förbundet redan idag arbetar intensivt med.

Styrelsen ser också att staten för sin egen del kan bidra till att öka utbyggnadstakten och förbättra konkurrensen och därmed utbudet av tjänster och leverantörer genom att samla sitt ägande av fiber i en organisation och sedan hyra ut fiber på öppna och lika villkor till marknadens aktörer.

Mot denna bakgrund anser styrelsen att det är välkommet att förtydliga SKL:s uppdrag att verka för statlig samordning av landets fibernät. Styrelsen föreslår därför följande tillägg:

att Sveriges Kommuner och Landsting verkar för statlig samordning och reglering av landets fibernät oaktat ägandeform.

Strategisk målarkitektur

I motionen föreslås att samordning av kommuners och landstings digitala tjänster och plattformar bör drivas med utgångspunkt i en gemensam strategisk digital målarkitektur. Styrelsen konstaterar att en *gemensam strategisk digital målarkitektur* är en grundläggande förutsättning för en effektiv verksamhetsutveckling med hjälp av digitalisering. Styrelsen påpekar också att i det förslag till inriktningsdokument för Sveriges Kommuner och Landsting kongressperioden 2016-2019 redan innehåller inriktningsmål rörande digitaliseringen, se punkt 33-36, som alla skulle underlättas av en målarkitektur:

33. SKL ska verka för att privatpersoner och företagare har tillgång till fler och bättre digitala tjänster från offentlig sektor.
34. SKL ska verka för att det stöd staten ger till kommuners, landstings och regioners digitalisering samordnas och utgår från lokala och regionala behov.
35. SKL ska verka för att grundläggande information om person, företag, fastighet och geografi som staten förfogar över ska vara fritt tillgänglig för kommunernas, landstingens och regionernas verksamhet.
36. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner stärker sin digitala kompetens och fullt ut tar till vara möjligheten att utveckla verksamheten med stöd av digitalisering.

Vidare konstaterar styrelsen att verksamhetsutveckling med stöd av digitalisering hos kommuner och landsting är nödvändigt för att nå merparten av de övriga inriktningsmål som föreslås under kongressperioden. Styrelsen betonar dock att det inte räcker med en engångsinsats rörande gemensam strategisk digital målarkitektur utan att det behövs en aktiv och över tid verksam arkitekturstyrning av de digitaliseringsinitiativ som bedrivs i samverkan hos kommuner och landsting.

I motionen anges det nationella e-hälsoarbetet som ett exempel på ett etablerat samverkansområde. Styrelsen menar att detta område är ett bra exempel som visar på att arkitektur är något som behöver etableras i strukturerade former och vara verksamt och ha finansiering över tid. Avdelningen för digitaliseringen på SKL har idag ansvar för samordningen av arkitektur för hela den kommunala bredden. Här finns synergier med arkitekturstyrningen för e-hälsa. Struktur och arbetssätt kan återanvändas vid uppbyggnad av arkitektur för hela den kommunala bredden.

Mot denna bakgrund anser styrelsen att det är välkommet att förtydliga SKL:s uppdrag kopplat till strategisk målarkitektur. Styrelsen föreslår därför följande tillägg:
att SKL ska verka för nationella överenskommelser mellan kommuner, landstingen och regioner om strategisk målarkitektur.

Digital kompetens

Styrelsen instämmer i motionärens inställning att det är av yttersta vikt att öka den digitala kompetensen såväl för personal inom kommuner, landsting och regioner samt för våra medborgare. Dessa frågor lyfts på flertalet ställen i förslaget till Sveriges Kommuner och Landstings inriktningsdokument 2016-2020 och i inriktningsmål 36 där vikten av att stärka kompetensen inom sektorn framhålls:

36. SKL ska verka för att kommuner, landsting och regioner stärker sin digitala kompetens och fullt ut tar till vara möjligheten att utveckla verksamheten med stöd av digitalisering.

Digitaliseringskommissionen förslår i delbetänkande SOU- 2015:28 att regeringen bör anslå statliga medel som Sveriges kommuner kan söka för att upprätta digitala servicecenter. Statliga medel bör även avsättas för nationell samordning och uppföljning av arbetet. SKL föreslås ansvara för nationell samordning.

SKL har i ett yttrande till regeringen, avseende Digitaliseringskommissionen delbetänkande SOU- 2015:28, ställt sig positiva till att få rollen att samordna arbetet nationellt och samtidigt framhållit att för att det skall vara möjligt krävs att medel från regering avsätts för minst en till två heltidstjänster under de tre år satsningen pågår. Medel behöver också avsättas för insatser av främjande karaktär, stöd och rådgivning. I yttrandet över Digitaliseringskommissionens förslag poängterade SKL att förslaget om en frivillig möjlighet för kommuner att söka stimulansmedel med en medfinansieringsgrad på 50 procent för uppskattade personalkostnader m.m. för digitala servicecenter är lovvärt. SKL påtalade också att en mer långsiktig satsning än tre år vore såväl angelägen som önskvärd. Behovet av insatser överstiger också det som kan förväntas uppnås genom den föreslagna satsningen, dock kan relativt små bidrag stötta och möjliggöra angelägna lokala insatser.

Förbättra förutsättningarna för digitalisering

Bakgrund

Det regionala utvecklingsuppdraget innebär bland annat att samordna och leda processer som bidrar till regional utveckling och tillväxt. En del i detta uppdrag handlar om att skapa bästa möjliga förutsättningar för regionernas samhällsaktörer att utnyttja digitaliseringens möjligheter. Såväl ökad tillgång av digital infrastruktur som ökad kunskap är nödvändiga förutsättningar. Utbyggnad av fibernät är ett prioriterat område för hela Sverige. Den nationella strategin för bredbandsutbyggnad innebär att utbyggnaden ska ske på marknadsmässiga grunder, med offentlig stimulans där marknadens utbud och efterfrågan inte möts. Behovet av offentlig stimulans har visat sig omfattande för att nå de nationella bredbandsmålen. Utöver Landsbygdsprogrammet, som löser en mindre del, behöver regionala och kommunala verksamheter egna strategier för att stödja utvecklingen. Med många aktörer och oklara strategier ökar risken för att fibernätet byggs ut alltför långsamt. De strategiska oklarheterna bidrar till att krav på säkerhet, tillförlitlighet och samutnyttjande över geografiska gränser riskerar att bli svårhanterligt och dyrt.

En viktig förutsättning för digital utveckling är att främja kunskap om digitaliseringens möjligheter. Desto större kompetens företag och organisationer har inom digitala affärs- och verksamhetsmodeller, processer, trender och teknik desto bättre förutsättningar finns för att idéer skapas och förverkligas. Samtidigt kräver digitala lösningar kunskap och erfarenhet hos de som använder dem.

Digitaliseringskommissionen, som ansvarar för att följa upp den digitala agendan för Sverige, problematiserar i sitt delbetänkande SOU-2015:28 begreppet digital kompetens och dess betydelse för Sveriges digitala utveckling utifrån ett flertal aspekter. Utredningen pekar i huvudsak på statliga åtgärder, men framhäver även digitala service-center i kommunal regi, dock med statliga utvecklingsbidrag, som en viktig åtgärd för att undvika digitalt utanförskap. Utformningen av service-center är kommunernas ansvar vilket bör ge utrymme för omfattande samordningsvinster.

Regioner och kommuner har dessutom starka incitament att digitalisera sina egna verksamheter för att klara morgondagens välfärd. I dagsläget finns en omfattande samverkan mellan landets kommuner, landsting och regioner men en övergripande samverkansstrategi saknas. Ett exempel på ett etablerat samverkansområde är det nationella e-hälsoarbetet. Det har gett många positiva effekter men brottas fortfarande med stora utmaningar som exempelvis behov av en tydligare nationell styrning, såväl ur invånar-, kvalitets- som effektivitetsperspektiv. Det finns därför skäl att insatserna samordnas och även kopplas till utveckling och samordningen av kunskapsstyrning för att skapa bästa möjliga beslutsstöd och som är brett implementerat.

Bedömning

SKL bör agera som landstingens och kommunernas samlade kraft och företrädare i arbetet med att driva och samordna insatser för Sveriges digitala utveckling.

- SKL bör verka för att även de privatägda näten kan regleras för att nå maximal nyttjandegrad och förvaltning.

- Samordning av kommuners och landstings digitala tjänster och plattformar bör drivas med utgångspunkt i en gemensam strategisk digital målarkitektur. En strategisk målarkitektur utgör länken mellan vad vi vill uppnå och hur vi realiserar det. Ett exempel på en strategisk målarkitektur är 3R:s arbete i Framtidens vårdinformationsmiljö. Utifrån målarkitekturen kan små och stora del-lösningar, gemensam infrastruktur, standardiseringsfrågor och legala aspekter hanteras samordnat, samtidigt som varje landsting och region kan fokusera på sina egna förändringsarbeten utifrån lokala förutsättningar. Eftersom de offentliga verksamheterna oavsett nivå ofta tangerar varandra är en gemensam målarkitektur oerhört betydelsefull, i synnerhet ur ett invånarperspektiv.

Vi anser med detta att våra förslag i motionen ligger i linje med de inriktningsmål för kongressperioden 2016-2019 rörande bättre välfärd med digitalisering och en god infrastruktur som redovisas i förslaget till inriktningsdokument för Sveriges Kommuner och Landsting.

Vi föreslår att kongressen beslutar

att Sveriges Kommuner och Landsting verkar för statlig samordning och reglering av landets fibernät oaktat ägandeform

att Sveriges Kommuner och Landsting uppdras att utarbeta en nationell överenskommelse mellan kommuner, landstingen och regioner om samverkan kring strategisk målarkitektur

att Sveriges Kommuner och Landsting prövar Digitaliseringskommissionens åtgärdsförslag för digital kompetens, samt utvecklar och samordnar åtgärder inom kommunernas och landstingens verksamhetsområden

Mats Eriksson, ombud för Hallands län

Lise-Lotte Bensköld-Olsson, ombud för Hallands län

Stefan Bengtsson, ombud för Hallands län